

Vtorek, četrtek in soto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom
za vse leto 8 g. — k,
„ pol leta 4 „ — „
„ četrt „ 2 „ 20 „

Po pošti:
za vse leto 10 g. — k.
„ pol leta 5 „ — „
„ četrt „ 2 „ 60 „

SLOVENSKI NAROD.

Oznabila:

Za navadno trisopno vrsto se plačuje: 6 kr. če se tiska 1krat, 5 „ „ 2krat, 4 „ „ 3krat. večje pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štampelj) za 30 kr.

Vredništvo in opravištvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Vabilo na naročbo.

Še nekoliko dni in tekoče četrletje bo pri kraju. Vablivo in zapeljivo, pa tudi dober kup je pri takih prilikah ponosno na prsa potrkati se in povzdigovati svoj program, o katerem pa morebiti ni bilo brati niti v preteklem, niti ne bode v prihodnjem tečaju. Nas ne miče ta skušnjava, dasiravno je na Slovenskem zapeljala že marsikterega časnikarskega lastnika. Svoj program razvijamo v vsakem listu, razvijali ga bomo tudi v prihodnje, brez strahu, pa tudi brez nerabljive sentimentalnosti. Da slovensko občinstvo bolj in bolj razumeva naše težnje, da se bolj in bolj oklepa našega prapora, to nam — edino naše plačilo — kaže število naročnikov, katero je do zdaj vsako leto naraščalo, to nam kažejo pisma, ktera imamo v rokah od najboljih rodoljubov razkosane domovine; to nam pa tudi olajšuje žrtve, ktere se zmirom list nalaga izdateljem in vredništvu in našim duševnim podpornikom.

Kakor do zdaj bode nam tudi v prihodnje vestna skrb, da zadostujemo vsem željam, ki jih more slovensko občinstvo v sedanjih naših okoliščinah staviti na političen domač časnik. Dosedanje predele bomo vsled mnogostransko izrečenih želj pomnožili z novim, s trgovinskim oddelkom in se nam je posrečilo za to delo pridobiti izvrstnega strokovnjaka. Upati smemo, da bo p. n. občinstvo naše pošteno prizadevanje bolj in bolj uvaževalo in nas vsestransko podpi-

ralo ne le z naročnino, ampak tudi z duševnimi, večimi in manjšimi doneski, za kar naj bode s tem lepo prošeno — v ime žalostne domovine!

Cena, velikost in dan izdavanja ostane dosedanje — in je vse to razvidno na čelu našega lista. Opravištvo, zaradi kterega je bilo nekoliko pritožeb, smo na novo uredili, da tudi v tej zadevi storimo vso svojo dolžnost. Ko bi se vendar tu pa tam še kaj zagrešilo, naj nam izvolijo p. n. naročniki napako brž ko brž naznati, hitro bomo popravili.

Naročniki, kterim naročnina zadnji dan tega meseca poteče, naj se blagovolijo prej ko mogoče oglasiti; vse prijatelje naših teženj pa prosimo, naj nas podpirajo, da bode list zahajal v širše in širše kroge, da narod sam prevzame nekoliko bremen, ktere zdaj že tretje leto nosi lastništvo in vredništvo.

Dvojna mera.

To ni tista, na katero moramo po Novični apokalipsi čakati, predno bodo naši gg. državni poslanci našli iz Dunaja pot v domovino, kateri med tem še z vso viteško nobleso nove davke nakladajo in stare neprenesljive potrjujejo — in kaj bi jih ne, saj davki gredo v tisto blagajnice, iz kterih se plačujejo čedne diete našim gospodom ljudskim zastopnikom! Dvojna mera, o kateri hočemo denes govoriti je že gotova in vladni list „Neues Fremdenblatt“ je v nedeljo 20. t. m. že na njo meril, da se je kar kadiło. Omenjeni dispozicijsfondski list govori o koncilu, čegar večino iz pouda najzadnjih dogodeb devlje ob vso veljavo. Mi smo mislili, bravši ona razlaganja o koncilski večini in manjšini, da nekdo popisuje naš državni zbor in nje-

gove razmere do države, do narodov in kraljestev, da pa se mu je le primerila neka nesreča, namreč da je pisal „rinski koncil“ pa mislil „državni zbor dunajski.“ Radi prepuščamo drugim listom, da se o koncilskih zadevah zgovore z vladnim listom. Mi hočemo le z njegovimi lastnimi besedami pokazati, da sedanji vladi v državopravnem obziru ne manjka toliko pravega spoznanja, kolikor poštenja spoznano resnico pripoznati in jo dejansko izvršiti. Prosimo naše čitatelje, naj se samo potrudijo v prestavi prebrati nekatere stavke tega vladnega zvičajarja. On piše — seveda o koncilu: „S tem da škofi (manjšina) povdarjajo svojo pravico in svoje lastnosti kot svedoki vere, kot zastopniki svojih cerkvá, prilastili so si ne samo stališče, katero bo težko napadati, ampak ob enem so stresli principijelno podlago, ktera se je sedanjemu koncilu podstavila. Prvič manjšina (škofov) zastopa v primeri mnogo večje število katoličanov, kakor pa njeni nasprotniki (večina). Drugič je število večine umetno pomnoženo z mnogimi prelati, ki v istini ne zastopajo nobene cerkve, ki torej samo zase pričajo. Med junijem 1866 in avgustom 1869 se je po uradnih rimskih zapisnikih imenovalo eno in petdeset novih škofov in partibus infidelium. Z vsakim takim imenovanjem je papež iz lastnega polnomočja glas pariškega ali dunajskega nadškofa v nič dél, t. j. on je kteremu koli rimskemu monsignorju dal oblast, da sme ravno tako odločevati v koncilu, kakor ktera čestivredna cerkev, ki šteje milijon duš in več. Nazočnost teh življev v koncilu mora zbuditi sumnjo, ali se sme sedanji zbor smatrati kot pravo zastopništvo vse cerkve, in torej je zadnji sklep manjšine (škofov) toliko kakor žrebelj v mrtvaško trugo vesoljnega koncila.“ Tako vlada po svojem organu. Še enkrat poudarjamo, da si mi nobene teh besed gledé koncila ne prisvojujemo in da borbo prepuščamo strokovnjakom, ako je borbe treba. Vendar je v teh „Fremdenblattovih“ besedah izrečena teorija, izrečeni načeli, ki morajo biti veljavni in resnični tudi za druge podobne razmere,

Listek.

Harambaša.

(Zgodovinsko-romantičen obraz. Česki spisal Pr. Chochołušček, poslovenil Podgoričan.)

(Dalje.)

Baša se stresne, kakor bi gad bil piknil ga. „Ta pès se je drznil!“ — zavrešči do čela razkačen, „a vendar-le, sam je zdaj gospod zajetim,“ mirnejše pristavi, „a Bismillah! ne mara tudi mojim,“ — šepne sam sebi.

„Bèri!“ — ukaže po kratkem premisleku, sam pa še dotaknil nij se lista, ki je bil hajduške roke sad. Buljukbaša se vrne na svoj prostor, razgane papir, jame brati.

„Mahmud-baši, kijaji jasnega bosniškega vezirja Vedžija (božji blagoslov mu!) Aleksij Mladen — harambaša piše to-le: „Kaj bi bil rad, kijaja, učinil s svojimi pandurji in subaši? Sova nikdar ne pozoblje sokola, in v njenem gnezdu se nikoli ne perijo orli. Jaz sem svojim sokolom ukazal planiti na tvoje skovirje — in že vsi so vlast smradu v tistej pasti. Drugi pot pa znaj: kdor pljuje proti vetru, tisti pljuje sam v svojo brado; nikar tedaj svobodnih junakov ne lovi s strahopetimi subaši in pandurji!“ —

„To je pasji sin!“ — razhujen zahrešči Mahmud-baša.

„Dalje ti sporoča harambaša — Aleksij Mladen,“ — zopet jame brati buljukbaša. „Oba buljukbaši sem izpustil in pošiljam ti ju nazaj; nijsta tvoja služabnika, temuč jasnega vezirja Vedžija, milostivega ubogej raji*, a vezir je sluga belega cara v Stambulu**, jaz nijmam nikakove moči do nju. Znaj dalje, kijaja! Tejsija-aga, proklet vsej Bosni, v mojih je pesteh. Meni je bilo le do tega, da sodba zadene Tejsijo, zato da se preverijo naši mučitelji, sploh poturčenci, in najkrutejši meju njimi: Sarajevski spahi in begi, zato da se prepričajo: dokler bodo travo tlačili hajduci, da ne vgasne božja pravica; tudi tebe zatme sodba, kijaja —“

Mahmud-baša zadregeče, toda ker je videl, da vsi zijajo vá-nj, svoje duše bunjo zataji s prisiljenim smehom.

„Ti si drzovito nakanil mojo smrt,“ — dalje bere buljukbaša, „hotel si oskruniti mojo zakonsko posteljo: za tega dél z ago vred glavo odkrhnem tudi tebi. S Tejsijo vred si tudi ti v mojej vlasti; znaj, kijaja, poslé s teboj nijmam nikakove pobote več.“

Sarajevci nikakor brezi velike radosti nijso mogli sprejeti te vesti; menili so: kaur hajduk, strašni harambaša Mladen — da je njim prizanesel, da je nagrozil se le Mahmud-baši, kterega so na smrt sovražili zaradi njegovih francoskih običajev in drugih nerodnosti. Ali ta njih radost ni trajala dolgo časa.

* Raja so tisti kristijanije, kterim je Turek vladar.

** Stambul je Carigrad.

„Dalje, dalje!“ — krohote baša, zastonj si prizadevlje, da bi burnost zagrnil s zavojem svoje zaničljivosti; pot se mu prisveti na čelo; ta priča, kako globoko v dušo mu seza hajdukova grožnja. „Kaj dalje piše ta pes?“ —

„A to harambaša Aleksij Mladen piše pa Sarajevskim begom,“ — zopet dalje bere buljukbaša, „tem strupovitim gadom, hudičevim sinom, kterih očetje so Boga in domovino izdali na Kosovem polji: prokleti na veke!“

Mollah seza v svojo dolgo brado; kadi, ulemje, begi — vsi vsak po svoje kažó srd, kakor bi se nekamo bali za svojega Mahmud-bašo.

Ali buljuk-baša se ne dáde motiti, temuč dalje bere: „Age in pandurji so v mojej pesti, sploh so vsi povprek Sarajevci. Toda moji junaci so ta pot sklenili, da pomilostimo poturčence. Dosti nam je to, da imamo le Tejsija in Mahmud-bašo. Zató smo se posvetovali in soglasno sklenili to-le: Slanina je vlast mojih junakov, za vsakterega ago pa naj pošljó petero preset, za vsakterega —“

Dalje nij bral: bašin čibuk mu je priletel v glavo, odskočil na tla in razdrobil se. To strašno zasramovanje ga je zmotilo, da se je spozabil, to da se ne tiče njega, temuč da zadevlje Sarajevce.

Džindafíc-beg vstane, pismo potegne buljukbaši iz rok in vrže ga na oglje, da je tisto trenutje vnelo se in zgorélo.

ako so načela sploh resnična in ne sama prazna sleparija.

Po „Fremdenblattovi“ teoriji so podkopane podlage zastopništva, ako manjšina več ljudstva zastopa kakor večina. Prav tako! Tudi mi to trdimo. Potem pa so podkopane podlage našemu državnemu zboru, kajti do presitosti je dokazano, da sedanja večina državnega zbora ni kratko ni malo ne zastopa večine narodov, torej mora biti tudi dokazano, da so sedanjemu državnemu zboru podkopane njegove podlage in da je vsak protest, kterega opozicija, t. j. večina narodov oglasi proti dunajskemu zboru, žrebelj v mrtvaško trugo dunajske lesenjače. Opozicija, ali nimaš kládiva? Po „Fremdenblattu“ imaš gotovo pravico zabijati ta žrebelj v to mrtvaško trugo.

Opozicija pa ima po razlaganju ravno tega ministerskega glasila še več pravice, zanikati pravoveljavnost dunajskega brezglavnega parlamentu in mu zabijati žrebelje v trugo, v katero se bo vlegel k nezasluzenemu večnemu pokoju. „Fremdenblatt“ namreč pravi, da so vsacemu zastopništvu podkopane podlage, ako je večina le umetno ustvarjena in ako v zastopništvu sedé možje, ki ne zastopajo drugzega nego same sebe in svoj žep. Prav tako. Tudi mi to trdimo. Kje pa je večina bolj umetno ustvarjena, kakor v našem državnem zboru obeh zbornic? Sedanji volilni redi so pravi atentat na pravo ljudsko zastopanje, tudi potem se ko bi se pošteno izvrševali in rabili. A pošteno se niso rabili. Z nezasišanim vladnim pritiskanjem se je n. pr. na Českem ustvarila nemška večina in zadušil glas naroda in pravih davkoplačevalcev. Z vsemi vladnimi pripomočki se je v Mariboru volil zastopnik, ki bi nikdar ne bil voljen, ko bi ga vlada, njeni pomagači in njeni podpomagačijne bili hoteli voljenega imeti. Kjer drugod ti pripomočki niso nič izdali, ni to zasluga vlade, ampak ljudstva, ki ne mara za umetno zastopništvo. In koga zastopa na Dunaji Kljun, koga zastopajo slovenski državni poslanci, koga zastopajo Poljaki, koga zastopa nemška večina? Sami sebe in nič drugzega! Slovenci in Poljaki so v kričečem protislovju z domačim javnim mnenjem, nemški Pemci nimajo pravne podlage, ker že deželni zbor pemski sam ni deželni zastop. Tirolska je nezastopana in tudi proti Nemcem samim se ljudstvo bolj in bolj oglašja in prepričani smo, da bi polovica sedanjih nemških poslancev gotovo ne bila na novo voljena, ko bi denes prišlo zopet do volitve. Ogledujmo si stvari od koder hočemo: sedanji zbor ni pravi zastop, ampak nek umeten zbor, ki to hoče in stori, kar vlada hoče, ne kar narodi želé — da bi tirjali, so še prenevedni.

In celo gosposka zbornica! Kje je večina bolj umetna, kakor tú. Vedno vtikanje novih poslužnih udov od straui vlade je sedanji gosposki zbornici vzelo ves

„Ali znaš zdaj? — hotel si v trih dneh Mladenovića imeti v svojej oblasti, jasni paša?!“ — obrne se vá-nj; ustna se mu tresó, vsaka žilica trepeče po njem, kakor bi mrzlica tresla ga — „saj ga dobodeš!“ pristavi čez malo časa.

Mahmud prikima z glavo, z roko pak kolebno po zruci na znamenje: naj se razidó.

„Bismillah!“ — vikne potlej, „po trih dneh — to je je velik odlog, dosti dolg. Ta kaur je šlevast: lahko bi bil razodel, da Sarajevo zahteva od mene, a jaz bi mu ga bil dal, samo da mojih pisem ne bi bil v roke dobil padišahov divan. Oh!“ — zamisli se, „sej vendar ne smém na veke ostati kijaja, tudi jaz bodem moral biti vezir še kedaj, a pa? Miloš je popreje bil suženj, kasneje pa Srbskej beg, kar še nihče nij bil poprej, zakaj torej jaz ne bi večji dostojnik bil Bosni?“ — Zopet se zamisli. — „Po trih dneh se le dobodem poroštvo, da moje namere ne pridejo nikamor drugam, nego zopet v mojo roko nazaj? Bismillah!“ — odločno vikne, „hajduk kaur ima bistro oko in pezno roko, njegov razum pa ne seza dalje, nego tako daleč, kakor strel iz njegove puške. Ali bi bi bil jaz vedel, kako naj odkupim te ohole bege, da nij Mladena in njegovega pisma?“ —

Dolgo časa je potlej še hodil gori in doli po selamluku — zamišljen v daljno bodočnost. (Dalje prib.)

namen in pomen, zdaj nima več svojega konservativnega državnega namena, ampak je le aparat v podporo omahljivega ministerstva. Torej tudi od te strani se kaže, da vse cislajtansko zastopstvo boleha na onih boleznih, ktere morajo po mislih vladnega organa pokopati podlage dotičnega zbora in mu jemati vso moralično veljavo. Ves Cislajtanzem mora torej se prej ali slej zgruditi v prah — sedanji vladni možje pa so pripravili mrtvaško trugo, žrebelje, kladivo in jamo — za pogrebom pojdemo tudi mi, pa „miserere“ gotovo ne bomo peli. Fremdenblatt! Alle Theorie ist grau! Če si metla, pometi najprvo po svoji v hasti lesenjači, in pojdi še le pometat pred koncil, če ti ostane po tem Herkulejevem delu še kaj metlé v rokah!

Naši poslanci?

Iz Ljubljane je dobila „Politik“ sledeče pismo: „Naši državni poslanci še vedno študirajo visoko politiko na Dunaji. Nr. 62. „Politike“ in št. 28 „Slov. Nar.“ so nam prinesli čedno, a ne popolno opisovanje politične sleparije (gaukelei) naših prvakov, torej hočemo še nekoliko dostaviti. Ti gospodje imajo čisto sami zmernost, previdnost, s kratka: politično zrelost, dasiravno je tudi zmernost le relativne vrednosti in se lahko tudi v bedastočo spremeni, ako druga stran zameta vse dolžne obzire. Ako jih kdo vpraša, čemu prav za prav na Dunaji sedé, dobode odgovor: „Tega Vi ne razumete, visoke politike se ne more učiti v . . . , ampak na Dunaji, kjer gledamo za kulise!“ Ako jih kdo opomni na njih program, odgovoré: „Slovenecem se ne spodobi visoka politika, težiti moramo samo za jezikovo ravnopravnostjo.“

Kaj so videli za kulisami, ne vemo, dvojimo pak, da bi bili imeli kaj vpljiva na komedije za njimi se vršeče, ktere nas pa prav nič ne brigajo.

Prevzetnost in domišljavanje so gotovo znamenje dušne ubožnosti, ravno tako kakor breznačajnost zmerom rodi strahopetnost. Tudi je gotovo največi norec, kdor si domišljuje, da je le on sam pameten. Naši prvaki prezirajo vse časnike in vse svareče ter opominjajoče glasove izmed naroda, izvzemši nekatere liste ljubljanske svojbine, ki pa tudi svoje narodne golotne zakriva s figovim perjem vednega, že ostudnega senčnega boja proti Dežmanu in Kljunu. Zadnja dva vsaj čisto naravnost v obraz bijeta svojemu narodu, ki jih je volil in jih redi. Naši narodni prvaki menda nič boljega ne delajo. Da to delajo pod narodno krinko, stvari ne dela bolje, pač pa tem bolj zoperne. Dežman in Kljun sta jim to v deželnem in državnem zboru v obraz očitala, in morali so molčati. Le glejte, kako naši deželnega zbora advokati urađujejo!

Lagak pa nepošten je izgovor naših zastopnikov, da se njih volilci kot korporacija še niso oglasili proti njim, ako se pomisli, kako težko je, volilce v ta namen zbrati. Naj naši avtokrati od svoje strani skličejo svoje volilce, da se bodo prepričali, da se njih politika soglasno obsojuje (verdammt). Ali je to ljubezen do narodne stvari, ako so naši prvaki v svoji ošabnosti zavrgli vse obzire na slovenske poslance izven Kranjskega, ako zametujejo vsako zaupnost, vse složno sodelovanje, vse vzajemno podpiranje? Priborovanemu koščeku železnice kljubu in kljubu tako imenovanim visocim zvezam na Dunaji, s kterimi se ponašajo, so naši slovenski državni poslanci na Dunaji samo statisti in k večjemu za to dobri, da ilustrirajo voz triumfatorija.

Po zadržaji zadnjega Tomanovega govora v drž zboru bi bil moral on po izidu adresne debate državni zbor zapustiti. Tako je velevala doslednost. On tega ni storil. Od vlade podkupljeni časniki tudi včas sprožijo kako opozicijsko, da mečejo ljudem prah v oči. On je žugal, da bo z eklatom zapustil zbor, ko bi se ne potrdil Petrinov nasvet; on tega ni storil in po Rechbauerjevih razjasnilih ni mogel storiti, ker ga preozke vezi vežejo s tem Slovence — in Cehožrcem in njegovimi tovariši.

Kakšen drug pomen so torej mogli imeti omenjeni opozicijski govori, kakor ta da so prah v oči nasipali. Kar je Rechbauer tú povedal, je teh advokatov

popolnoma vredno. [Da so drugi poslanci po Kljunu pri Nemcih beračili, naj bi se sprejel Petrinov nasvet, je nov dokaz, da med našimi narodnimi prvaki in med arcirenegatom Kljunom, s kterim so v Ljubljani ravnali kakor z gobovim človekom, ni nobenega razločka. Naši delegati so se — zlorabé svoj mandat — odpovedali narodu, odpovedali federalističnem principu, slovanski solidarnosti, izdali so naš program in svojo lastno besedo, in vprašanjeje, kaj naj storimo proti neprestanim sleparijam (gaukeleien) teh zvijačarjev (piffici)? Po našem mnenju naj se tudi naš narod popolnoma od njih odpové in naj pri prvi priliki še krepkeje izreče, da jih ne more več priznavati za svoje zastopnike. Popolnoma prepustimo našo delegacijo nemško-liberalni ustavni stranki, saj je drug drugzega čisto vreden, in čakajmo, da bodo okoliščine enega kakor drugzega iz Dunaja spodile (davon gejagt werden).“

Dopisi.

Iz Ljubljane, 21. marca. Dramatično društvo je napravilo véčraj svojo šesto javno predstavo na gledališkem odru, ktera se vredno pridružuje poprejšnjim. Posebno zanimiva je bila ta predstava že zaradi tega, ker se je igrala izvirna, prav iz domačega življenja vzeta vesela igra v 3 dejanjih „V Ljubljano jo dajmo“, ki jo je pisal nadepolni mladi pisatelj Jožef Ogrinec. Igra sama na sebi je posebno v risanju posameznih značajev prav izvršno izpeljana in se bode gotovo udomačila na vseh čitalničnih odrih, ker je lahko izpeljavati jo in nikjer ne hvata po efektu, kakor marsikteri dramatični plodi našega časa, ki s tem le skušajo zakrivati svojo notranjo puhlost. Igrali so jo pa naši diletantje tako gladko in primerno, da moram reči, da so posebno ta pot res popolnoma zaslužili živo pohvalo občinstva, ki je bilo skozi zadovoljno in prav veselo. Gašpar Skibrin, malomeščan starega kopita, ki, kakor sam pravi, se komaj zna dobro podpisati, pa vendar ne menja z najboljšim kancelijskih gospodov, ki ne mara nič za učenost in se le ve bahati s svojim polnim žepom, in išče za svojo hči bogatega ženina, ter se grozno razsrdi, ko zve, da ona ljubi mladega doktorja — v njegovih bahastih očeh „študentača“, je značaj vzeti iz življenja skozi in skozi, kterega nam je gospod Gecelj tako izvršno predstavil, kakor je le mogoče. Rotija, njegova žena, skrbna za srečo svojih otrok; in Marica, njijna hči, priprosta ljubezniva deželska naivnost, našle ste v gospodični Kremžarjevi in gospodični Brusovi prav dobre predstavljalke, ravno tako resni ljubimec Marice, mladi doktor Mirko Snoj v gospodu Resmanu; šaljivi osobi igrokaza, veseli skozi in skozi burke vganjajoči hlapec Pavle, kterega je prav drastično predstavljajal gosp. Šusteršič in brumna malo trojalska dekla Neža, ktero je predstavljala, kakor vedno izvršna gospa Odijeva, spravile ste občinstvo v vedni smeh, kader ste se le pokazali na oder. O manjih nalogah ni omeniti nič posebnega, ker so le stranske. Vsa igra dopadla se je tako občinstvu, da sično želimo od nadepolnega pisatelja kmalu kako novo igro, ktereje voščimo enako izvršne predstavljalce in občinstvo bode imelo najlepšo zabavo. Poleg tega predstavljala se je še opereta „Serežan“ in se dopadla še bolj nego pri prvi predstavi. Gg. Filipič, Valenta in Nollin in gospa Odijeva odlikovali so se kakor prvokrat, nalogo Klementine pa je prav dobro izpeljala gospodična Jamnikova. Zbor se je držal prav dobro, izvzemši neko malo hibo, ktera se pa pripeti dostikrat celo pri vajejih gledaliških pevskih zborih.

Konečno naj ne zamolčim neke dogodbe, ktera je že občinstvo samo obsodilo z burnim svojim ploskom po drugem dejanju, med kterem se je zgodila. Pri besedi „študentača“, ktero rabi Gašpar, značaj kakor sem ga prav na kratko gori popisal, v svoji jezi nad Marico dvakrat, zbudlo je to nekatere gospode dijake, da so jeli sikati in piskati, češ da je to razžaljenje dijakov! Res čudilo se je občinstvo, da so si ti gospodje dali tak „testimonium paupertatis“, ki bi utegnil slabo svdočiti izobraženost naše mladine, glede razuma

za gledališče in značaje, kakor nam jih ima ono kazati! Kdor ima le pojem o gledaliških značajih in ve kaj več o gledišči, našel bo nezrelost kazajoče ravnanje dotičnih gospodov najmanj — smešno! — Brez zamere.

Iz Maribora 23. marca. — [Izv. dop.] V večernejši številki Vašega cenjenega lista objavili ste vrlo krepki članek: „slovenščina v cerkvenih uradih“. Če prezremo nekatere pretrde izraze, govoren je celi sestavek prav iz duše vsakemu rodoljubi, in brez dvojbe največjemu delu labodskega duhovništva. Celo v najvišjih krogovih, ktere stvar v prvi vrsti zadeva, izbudil je, kakor vemo iz dobrega vira, vso pozornost. Dovolite torej iskrenemu prijatelju Vašega lista, da izreče o istej zadevi nekatere opombice.

Nespametno bi bilo misliti, ka je tega, da se v naših cerkvenih uradih še ne uraduje narodnim jezikom, edino krivo naše sl. k. vl. stolništvo ali pa vladništvo. Ni, temu ni taka. Saj se še doslej določna in izrečena želja po narodnem uradovanju od strani labodskega duhovništva, ki ima vendar v tej reči prvo besedo, nikdar ni izrekla; da, pojedini glasovi so se slišali, ali bilo je tudi drugih več ko dovolj, in jih je še dosti, ki so se takemu početju na vso moč ustavljali. Naj izreče vse duhovništvo labodske vladikovine, (ali vsaj obilna večina njegova) glasno in določno svoje zahtevanje po narodnem uradovanju, bodisi že v skupnej adresi na mil. vladiko, ali pa po vseh dekanijških zborovih — vladikovinskih do zdaj še nimamo — kaj mislite, ka bi naše k. vl. vladništvo ne ustreglo pri priči takšnemu vseobčnemu zahtevanju? Kteri vladika bi pač hotel proti glasni in očitni volji **celega** svojega duhovništva ravnati?! In kaj nam daje pravico misliti si ravno o našem labodskem vladiki, cesar nam zdrava pamet brani verovati o katerem si bodi drugem? Lehko bi Vam povedal nekoliko ravno nasprotnih dokazov.

Ravno istega prepričanja je pisatelj Vašega članka sam. Kakošen pomen bi inace imelo to, da vsemi mogočimi nazivki zarotuje labodsko duhovništvo, naj vendar otrese raz sebe, kakor pravi, narodu pogubno „robostvo“. Kaj pa da! ravno v tem grmu zajec leži: trkajte, pa se vam bode odprlo. Kaj tudi pomagajo še tako krepki in ognjeni članki po časnikih, če pa se druga nič ne stori, in le zmiraj čaka, dokler bodo drugi začeli. —

Morebiti se naše sl. stolništvo nekoliko boji težkoč, ki bi jih narodno uradovanje s početka brez dvombe imelo? Res je: vsak začetek je težaven — ali ravno v tem slučaju bi znala moja malenkost povedati prav izvrsten pomoček. Pokličite našega vrliga Božidara Rajčana v stolniški uradi! Njegovo jezikoznanstvo bo lehkotno premagalo vse težkoče — njegovova rodoljubnost primorala ga bo, da prevzame toliko breme — in . . . zakaj bi se ne dalo njegovim odličnim zaslugam za slovensko reč vredno plačilo?!

Vam pa, prečastiti gospod vrednik! naj izrečem očitno zahvalo, da ste blagovoljno v svojem necerkvenem listu začeli razpravljati toli važno cerkveno vprašanje, kakoršno je uradovanje narodnim jezikom po cerkvenih uradih.

Iz Dunaja 22. marca [Izv. dop.] Denes je mesto polno važnih govoric. Giskra bode odstopil; od ministerstva se trga glava in mogoče, da prej pade nego smo mislili. Kakor se sploh govori in tudi denašnji časopisi poročajo, bilo je ministersko posvetovanje zadnjo soboto odločilno. Cesar je Giskri eno jako pikro povedal, namreč da se v vprašanju glede prenarredbe volitev ni parlamentarno in taktno obnašal, ker je to vprašanje prej nesel v privatne shode in konferencije poslancev, nego je vedel, ali cesar privoli ali ne, da se od vladne strane vprašanje v te zборе prinese. „Vdvorljivo pa ravno tako odločno“ je baje cesar grajal, da se tako važno vprašanje prej pri čaji pretresa nego v ministerskem svetovanstvu. Ministerski svet je torej potem volilno reformo zavrgel. Giskra, ki je v tem najdalje šel in največ obetal, rekel je takoj po sklepu, da odstopi od svojega ministerstva. Med

poslanci je ta njegova beseda znana in sam je baje ne taji, torej se sme pričakovati: da bo Giskra mož-beseda in da odstopi. —

Drugi trdijo, da je Giskra svojo demisijo že izročil in da je sprejeta. Kakšen je položaj vidimo iz „N. fr. Pr.“, ki pravi, da bo ministerstvo še bodžet in začete nujne poslove opravilo, potem pa pade in naredi družemu ministerstvu prostor, ki bode memorandum manjšine (Taaffe-Berger) za podlogo vzelo. Ta list pravi z veliko resignacijo: „daljni obstanek ministerstva moremo le z nezaupanjem opazovati. Giskra je ob pravem času spoznal, kedaj je treba odhajati, da se ne čaka, da bi mu vrata pokazali.“ —

Najzanimljiveje pak je to, da se občinstvo, ki je pri nastopu tega ministerstva vriskalo, zdaj proklet malo briga, ali ministerstvo dobro stoji ali pada.

Iz Prage 21. marca [Izv. dop.] Sitni preprič med Mlado- in Staročehi, kteri je gorel v „Narodnih Listih“ na eni, in v „Politiki“ ter „Pokroku“ na drugi strani, je hvala bogu pojenjal. „Siten“ imenujem ta preprič, ker nima prave podloge, kajti v državopravnih vprašanjih ste obe stranke edini, in edini ste celo v liberalizmu. „Politik“ se ne vnehlje ni za konkordat ni proti posilnemu civilnemu zakonu, in „Pokrok“ ima večkrat polemiko o „ultramontanskim“ katoliškim časopisom „Čeh“, in enako kakor mladočeski „N. L.“ povdarja, da mora biti vsak dober narodovec „předevšem“ (najprej) Čeh potem še le katoličan ali protestant, ali žid. Liberalni so torej Mlado- in Staročehi; vsaj po vélicem narodnem časopisju, ktero ima ves vpljiv, je to razvidno. Razložek je morda le ta, da „Narodni Listy“ vécsi morda malo érez ojnico udarijo.

Ministerski časniki so bili raztrosili, da je cesar naročil Riegru in Sladkovskemu njegovo nemilost izreči, in povedati jima, da ga je neprijetno dirnilo, da nista povabila na pogájanje sprejela. Kakor veste so nemški časopisi skoro vsi to raznašali, celo oficijozni. Tukaj ni nič znano o tem. Mogoče je, da bi bil cesar kaj enacega, rekel, pa verjetno ni, ker Riegru in Sladkovskemu ni nihče nič poročil. „Pokrok“ tudi v tej zadevi naravnost govori in pravi: „Cesar ima pravico svoje služabnike pokarati, neodvisnih državljanov pa ne. Te more samo postava na odgovor klicati, ali karati.“

Denes je tu umrl dr. Josef Dastich, profesor filozofije na praških visocih šolah, zmerom zvest domoljub in pri svojih učencih jako priljubljen.

Iz Koroškega, 20. marca. [Izv. dop.] Kar sem prerokoval, res se je zgodilo. Že se je rudarsko društvo poprijaznilo z velikovško železnico in obljubilo, da hoče 3. del stroškov za priprave iz svojega plačati, ako se dožene do gotovosti, in da si hoče po početem delu z veliko istino nakupiti akcij. Nam se dozdeva ta obljuba premedla. Po svojih lastnih računih bi se z novo železnico na prevoznji 70.380 gl. na leto prilhranilo in med temi bi 63.180 gl. bili društvu v prid. Pri takih razmerah bi društvo moralo več obljubiti. Popraviti moram iz zadnjega spisa nek tiskarski pogrešek: Namesto pol milijona, stati bi imelo poldrugi milijon, namreč bi stala velikovška železnica.

Politični razgled.

V državnem zboru se je začelo posvetovanje o državnem bodžetu (budget) za l. 1870. Proti sprejetju je govoril le grof Dürkheim. Poljak Čerkavski in Toman sta izrekla, da bodo Poljaki in Slovenci glasovali za ta proračun, in sicer ne iz zaupanja do ministerstva in vlade, temuč iz domoljubja, da se državna mašina na kvar celoti ne ustavi. — Pri specijalni debati se je živejši razgovor vnel pri členu V., ki zahteva 50.000 gl. za ministerski dispozicijsfond. Poljaki, Bukovinec Petrinó in Slovenci so glasovali proti predlogu, ki je pa bil naposled sprejet. Toman je pri tej priliki odgovarjaje Kurandi, zatrjeval, da je čas prešel, ko smo Slovanje žrtvovali se za tuje koristi, da temu ministerstvu ne bode krajcarja dovolil, ter da Slovanje nimamo nobenih dobrot od Nemcev, ako se to dobrota ne imenuje, da so Slovanje za nemške interese kri prehlivali in se dali tužiti. Druga po-

glavja so se veči del brez debate prejela. Pri poglavji, ki govori o cestah, ni obvaljal nasvet barona Kotza, ki je hotel dovoliti za ceste v Dalmaciji 300.000 namesti nasvetovanih in potem dovoljenih 143.000 gl. Obveljala je potem tudi resolucija: naj vlada skuša pri cestah, ki se na državne stroške ohranjujejo, s tem stroške znižati, da jih v preskrbljenje prepusti deželam. — V gosposki zbornici je sprejetih bilo več postav o železnicah, dalje je bila na vrsti posvetovanja postava o gruntnih bukvah.

O odstopu ministra Giska govori več denašnji dopis iz Dunaja. Novejša poročila povedó, da je Giskra svojo demisijo položil predsedniku Hasnerju, ne pa še cesarju v roko. — O vprašanju volilne reforme ni popolnoma jasno, ali je krona za njo ali zoper njo. To je gotovo, da je za zdaj to vprašanje z dnevnega reda dejano.

Da bode enkrat med Rusijo in Avstrijo ogromen in osodepolen boj, to se nekterim politikom gotova stvar zdi. Zadnja „Neue Militärzeitung“ prinaša obširen članek, v katerem avstrijske državnike zarotuje, naj zidajo trdnjave proti Rusiji in naj se na to grozečo vojsko pripravljajo. Ta list toži, kako slabo za vojsko so uredjene avstrijske železnice, Rusija pak je zidaje svoje železnice imela pred očmi najprvo stratežične obzire. — Česki „Pokrok“ pa prinaša članek, ki se opira na besede „A. Allg. Ztg.“: Premagali so nas že Francozi, premagali so nas že Prusi, torej le še ostane, da nas premagajo Rusi — da bomo pri koncu.“

Politične važnosti je pismo francoskega cesarja ministru Ollivieru, v katerem Napoleon izreka: da se mu v zdanjih razmerah potrebno zdi vse reforme sprejeti, ki jih tirja njegova ustavna vlada, da se javno inenje umiri; med te reforme šteje ustavo, ktera naj se popravi, da se na njej sezida javna svoboda; Napoleon prosi ministerstvo, predložiti mu osnovo postave, s ktero se bode postavodajalna oblast delila v dve zbornici, in se bode narodu tisti del ustavodajne oblasti nazaj dal, ktere ga je narod s plebiscitom od l. 1852 cesarju izročil. — Skoro vsi francoski listi so s tem cesarjevim pismom zadovoljni, ker obuja vero, da je francosko parlamentarno cesarstvo vendar mogoče.

Razne stvari.

—k. (Trdnjava). O odborovi seji 13. t. m. slovenskega političnega društva nam je došlo sledeče sporočilo: 1. Društvo „Trdnjava“ šteje 104 udov in ima čistega premoženja 54 gl. 80 novcev. 2. Odboru se naznanja, da se ravnopravnosti po uradih pot zapira, in da se je prošnja necega krčmarja L. Z.—na za pravico trštva odbila, ker ni bila nemško pisana. Izroči se posebnemu odseku, da stvar preišče in pri prihodnji seji sporočuje. 3. G. Pajku se izreče zahvala za poslanih 50 iztisov knjige: „Čujte čujte, kaj slov. jezik tirja.“ 4. Zastran brošure, ktero je poprej odbor sam nameraval tiskati dati v poduk prostega ljudstva o zemljiščnem davku in o novi postavi, sklenilo se je, da se ima pozvedeti in prevdariti ali bi ne bilo bolje, da se kupi 3—400 iztisov od društva „Slovenije“ o tem predmetu naznanjene knjižice. 5. Da se bodo želje slov. ljudstva na Koroškem natanko zvedele, in da se bodo pri taborji tem odločnejše razodele, skličeta se še dva shoda pred taborjem in sicer prvi javni shod pri Krautu v Bistrici poleg Pliberka velikonočni ponedeljek, in drugi v Zilski Bistrici na zgornjem Koroškem pri g. Vigele-tu binkoštni ponedeljek. Namen shodov je, da se slehernemu dá prilika povedati, kaj želi in kaj ga teži, da se bode moglo pri taborji složno in krepko postopati in vspešneje tirjati, da se ustreže slov. željam. Tabor se skliče 25. julija, sv. Jakoba dan zopet pri g. Jurju Krautu v Bistrici poleg Pliberka. Odbor „Trdnjave“ bo predlagal sledeče resolucije: I. V kancelijah na Slovenskem se ima slovensko upravljati v pismu in govoru. II. Slovenska mladina naj se podučuje na poglagi slovenskega jezika. III. Naj se Slovinci združijo v eno upravno telo s skupnim dež. zborom. Kdor bi rad tudi še druge resolucije predlagal,

